

govornika prof. Majcigerja, ki je govoril pred toliko množico. Najbrže se mu niso tako hlače tresle ko dr. J. Vošnjaku, ki je takrat prvič nastopil javno; pisatelj se gotovo še spominja tega govora (hranimo ga v rokopisu), zato bi ga moral navesti tudi v „Spominih.“ — Čolnikov dom (224 str.) je bil v Drvanjih pri Sv. Benediktu, kakor je Čolnik sam vedno podpisoval svoje članke, katerih je pa več pošiljal v Novice kakor v Gospodarja; zadnji list je podpiral v tej dobi z gospodarskimi članki posebno njegov prijatelj kaplan Jančar.

To so naše opazke o tej zanimivi knjigi, katero smo čitali z veliko pazljivostjo in z velikim veseljem. Želimo le, da bi jo čitali zlasti vsi štajerski Slovenci, da si ž njo pridobijo še več poguma v hudem boju za narodne svetinje, spoznavši, da so se njih predniki morali še bolj truditi in probujati ljudstvo skoro z obupnostjo. Pisatelju pa želimo krepkega zdravja, da nam poda kmalu še drugi zvezek svojih „Spominov“.

Dr. Karel Verstovšek.

Minka Govékarjeva: Ruska moderna. Gorkij. Andrejev, Skitalec, Bunin, Čirikov. Novele in črtice. V Ljubljani. 1905. Pl. Kleinmayr & Bamberg.

Bili so v naših krajih še prav pred kratkim časi, ko je mislil človek, ki je pisal kolikortoliko gladko slovenščino, da je prevajalni posel zanj poniževalen. In zato so pri nas doslej prelagali oni, ki so se učili jezika, našega in tujega, in pa oni, ki se niso utegnili do dobrega naučiti niti tega niti onega. Tako je prišlo, da imamo sedaj samo dijaške in Podravskega prevode.

Minka Govékarjeva dela častno izjemo. Ona piše že več let gladko slovenščino in vendar se ne sramuje posvečevati svojega peresa takim knjigam, kakor je „Slovenska kuharica“ in pričujoča knjiga prevodov iz ruščine.

Gospa Govékarjeva je sprejela v svojo knjigo samo družino Gorkega. Temu krogu je sedanjí čas v širokih masah na Ruskem kakor na zapadu res nenavadno naklonjen. Zasloveli so črez noč. Zato je čisto prav, da jih dobi tudi naše slovstvo. Iz njih naj bi se naši mladi pisatelji učili neposredne in nebrzdane sile izraza, kadar gre dati duška pekoči misli in trpkosti in bridkosti življenja. Naša literatura, ki je v svojem jeziku tako šolsko plaha, boječa in stidljivo okorna, naj bi pogledala sem, kako govori velika literatura na vsa usta, brez filistrskih ublaževanj, kadar gre za to, da pride do besede s kruto roko poteptano — življenje samo in golo. In socialni advokatje so ti ljudje v prvi vrsti. To so vam delavci nekega novega življenja in njih dela bolj socialni fakti nego umetniški proizvodi. Današnja Rusija in deloma tudi mi na zapadu pa skoro pozabljamo v teh težkih ruskih dneh, da kovačnica ni ateljé in delavnica ne tempelj . . .

Gorkij in tovariši so že dosedaj izvršili velika dela v ruskem gibanju; razširjeni so v tisočeri izdajah po Rusiji, a v hramu ruske umetnosti je njih kotiček dokaj majhen. Pravijo sicer: *Inter arma silent Musae*. In Rusijo stresajo neprestani boji. Seveda to ni umetnosti na korist. A vendar bi bilo slabo za veliko rusko umetniško dušo, ako bi ne imela tudi v sedanjem času drugih in večjih umetnikov, nego so Gorkij in drugovi. Hvala Bogu, da jih ima, krasne pesniške duše, čuteče povsem moderno . . . Škoda, da jih gospa Govékarjeva v svojem sicer vestno in skrbno sestavljenem uvodu z nobeno besedo ne omenja; tako je videti, kakor da bi bili Gorkij in tov. sedaj na Ruskem edini potomci Gogolja, Turgenjeva, Dostojevskega etc. Gospa Govékarjeva jih celo nekako v eni sapi imenuje, z velikimi ruskimi realisti. V resnici pa so potomci Gljeba Uspenskega, Levitova, Slepčova in Pomjalovskega. S temi bi jih bilo treba primerjati, — Gorkij se je zadnjič sam skliceval na nje —, ne pa z Dostojevskim in Tolstim . . . Zato je „Ruska moderna“ povsem nepravilen

naslov za te prevode. Ako se namreč pod besedo „moderen“ razume „sodoben“, potem je treba pripomniti, da Gorkij in tov. sami nikakor ne morejo predstavljati sodobne ruske poezije, in je tudi najbrž nočejo, ker so raje praktični, socialni delavci nego pesniki. Seveda ostanejo vključ temu pesniki, ker svojih talentov zatajiti ne morejo. — Ako pa se samostalnik „moderna“ rabi tako, kakor ga je uvedel v kritiko Hermann Bahr in se ga je polastila nova literarna zgodovina, potem pomeni ravno nasprotno umetnost, kakor je umetnost Gorkega in tovarišev. Ta literarna družina sloni namreč skozinsko na materializmu, na mehničnem svetovnem nazoru in nima čisto nikakega zmisla za iskanje novodobne duše, za hrepenenje po finejših dušnih horizontih, z eno besedo: za ono novodobno poezijo, ki jo sedanja literarna kritika imenuje na kratko „moderno.“ — Sploh se mi zdi, kakor da bi naslov in prve strani uvoda ne bile delo naše prevajalke, ker spominjajo čisto na „estetične“ definicije naših takozvanih „novostrujarjev“ iz sredine devetdesetih let, kjer se je „stara“ in „nova“ literatura karakterizirala s takimi, estetično čisto indiferentnimi izrazi: aristokratnost in demokratnost, fantazija in analiza, l'art pour l'art in socialnost. Danes, ko je naša literatura sama že premagala itak efemerni pojav naturalizma, se slišijo take razlage kakor čivkanje zaostale ptice selilke...

Poleg sestavljanja uvoda, ki je, kakor rečeno, za informacije o posameznih pisateljih čisto poraben, je obstajalo delo gospe Govekarjeve v izbiranju avtorjev za zbirko ter proizvodov iz njih del in pa v prelaganju samem. Prvo dvojce je seveda stvar čisto individualna. Jaz na primer bi bil izpustil malo nadarjenega Skitalca in bi bil na njegovo mesto sprejel k istemu krogu pripadajočega Kuprina, ki se v poslednjem času krasno razvija, in pa apartnega psihologa Juškeviča. Iz Gorkega krajših stvari se mi zde najbolj značilne in slovenskega prevoda vredne: „Kononov“, „Jemeljan Piljaj“, „Starka Izergil“, „Šestindvajset in ena“, „Na plavih“ (ki jo ima tudi g. Gov.) ali „Varenka Olesova“. Iz Andrejeva, ki je v zadnjem času vzrastel visoko nad družino Gorkega, bi bilo treba priložiti „Življenje Vasilija Tibejskega“, njegov znameniti „Rdeči smeh“ in pa globoke „Prikazni“ (izišle v novembrski knjigi moskovske „Pravde“ 1904).

Kar se tiče prevajanja samega, moram priznati, da nisem pričakoval od gospe Govekarjeve, ki se je mogla ruščine učiti pač samo iz knjig, tako dobrega prevoda. Prelagati iz kratkorečne ruščine, ki se izraža brez ovinkov in uvodov, pogosto eliptično in poslovično, izpuščajoč vse pomožne in včasih tudi druge glagole, privzemajoč neredko krepke narodno dialektične oblike, v našo malenkostno akuravno, šolsko natančno in začetniško šibko slovenščino — ni lahko delo. V karakteristiko gospe Govekarjeve kot prelagateljice je treba povedati, da prelaga skrbno, z manjšo pozornostjo živeč v dejanju nego v besedah in stavkih, ne barvajoč teksta s svojo individualnostjo, ampak oklepajoč se slovarja, kamor pogleduje pogostvo. Seveda mora ruski razgovorni ton neredko izginiti v našem šolsko literarnem jeziku. Kakor vse začetnike, ki niso imeli prilike blamirati se pred pravimi Rusi s slovenskimi besedami, enakimi po obliki, ne po pomenu ruskim, tudi njo zapeljejo formalno enaki izrazi, da ne seže po slovarju. Ruske kratke, krepke stavke pogosto čisto po žensko razblinja in od časa do časa jo ruska slovnica pusti malce na cedilu.

V ilustracijo in podkrepi te splošne karakteristike naj sledi tu nekaj primerov iz ene same krajše povestice, in sicer iz Gorkega „Na plavih“.

Pričenjam kar z drugo vrsto ruskega teksta: vse niže (vedno nižje), Govekarjeva: vse nižje. — U rulevyh vesel (pri krmilnih veslih), Gov.: ob krmilu vesel! — Žal bylo ešče rabotnika nanjatj (škoda se mu je zdelo najeti še enega

delavca), Gov.: Še en. del. naj., mu je seveda žal. — Sergej mrmra v ruščini na kratko: Nu, nu zapljasal! Gov.: No, no, sedaj bo pa celo plesal. — Jeklena prožina (rus. pružina) se imenuje slovensko vzmet. — Nepravilno si predstavlja Govékarjeva reko kot prepad (rus. omut). — Značilno ruski govor Sergeja: Ženilsja-to?! Sméhi! Kak eto bylo-to? Nu, pošli vy, značit, s ženoj spat? Nu, kak že (slov. No, kajpak; „že“ pomeni isto ko naš pak) prevaja gospa Govékarjeva: (Kako je že bilo to...) Ko si se ženil. Res, smešno je to! Kako je že bilo? Nu, šla sta, namreč z ženo, spat? No, kako že?! — Tak ty jej i otkolol (tako si se ji odrezal), Gov.: kar tako-le si jo odpravil. — A ona tebjā — durakom, Gov.: A ona te je psovala, tepec ti je rekla. — Početa — hoš otbavljaj (spoštovanja na prebitek), Gov.: češčen. — Ot ploti drug druga pitajetesj vy. Anafema vam! (Od mesa svojih bližnjikov se hranite. Bodite pogubljeni!), Gov.: ki še pitate z mesom svojih bližnjikov. Vrag vas vzemi! (Poslednje slovenske kletvice bi ne izrekel nikoli pobožni Mitrij.) — Jemu hotélosj... buditj etu tišinu... vspugivatj eto pritajivšesja sozercateljnoje molčanje tjaželoj massy vody, medlenno livšesjsja v more, i unylo zastyvšija v vozduhě nepodvižnyja grudy oblakov (hotelo se mu je... budit to tišino... vzplašiti to potuhnjeno, napeto molčanje težke vodne množine, ki se je počasi lila proti morju, in (razbuditi) one otožno v zraku zastale gručé oblakov, Gov.: hotel je... vzbuditi to tišino... oplašiti to potuhnjeno molčanje težkih vodnih mas, ki so se počasi valile proti morju in so otožno ostavljale v zraku nepremične gručé oblakov. — Mitrij... oter vspotěvšij lob i zamer (M. si je obrisal potno čelo in je osteklel), Gov.: M. si je obrisal potno čelo... ves otrpel. (Od dela otrpel!) — Tjmá uže rěděla (tema se je že redčila), Gov.: se je rudečila. — I kivnuv golovoj na zad plotov (namignivši na zadnji konec plavov), Gov.: In obrnila je glavo navzad. — Ošibka moja byla. Sgryzet ona mně lět pjatok-desjatok, ošibka eta. Umrešj ot neja ranjše smerti... (To je bila moja pogreha. Par let mi bo snedla, ta pregreha. Umrje človek vsled nje še pred smrtjo), Gov.: To je bil moj pogrešek. Pet ali tudi deset let me bo grizel ta pregrešek. Kaj takega lahko človeka umori pred določeno smrtjo! — Dobrodětelj prevaja gospa Gov. z dobrotljivostjo, pravi pa se slov. čednost, krepost, nem. Tugend. — Na str. 139. je vse govorjenje Petrova nerazumljivo, ker ni prav preložen kratki stavek: umer by on. — Na predzadnji strani je gornyj bereg = vzvišeni, visoki breg, Gov.: gornji. — Samo še en primer slovnične negotovosti naše prelagateljice: V vozduhě poplyl sočnyj zapah zemlji, toljko što rozdennoj travy (gen.) i smolistyj aromat hvoji (v zraku je zadišalo po sočni zemlji, po mladi travi in po dišečih smolnatih smrekah), Gov.: V zraku sta zavela sočen duh zemlje, ki je jedva porodila travo, in smolnati smrekov vonj.

Glede na to, da sem nabral te netočnosti in zmisel moteče nerodnosti v eni sami, 22 strani dolgi povestici, se mora reči, da je gospa Gov. v prelaganju sicer še precej nesigurna začetnica. Toda ona piše gladko slovenščino in dela marljivo in skrbno, vsled česar bi bilo vsekakor želeti, da ostane še dalje pri prevajanju. Z ozirom na to, kako se je doslej pri nas prelagalo, je ona v prevodni literaturi naših privatnih založnikov že sedaj ena izmed najboljših moči. Ako bi imeli naši založniki same take sile, bi ne bila naša prevodna literatura poprečno nič slabša, nego je drugod.

Na naši „Matici“ pa je, da nam da dovršene, to je umetniške prevode, ki ne bodo ustrezali samo potrebam knjižnega trga, ampak se bodo uvrščali tudi v našo umetniško literaturo kot del njen.

Dr. Ivan Prijatelj.